

Eiropas Spīdzināšanas, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai soda novēršanas komitejas (CPT) un citu Eiropas Padomes mehānismu ietekme uz Latvijas ieslodzījuma vietu sistēmas attīstību

2014.gada 12.- 13.novembris

1

Vispārīga informācija par Latvijas cietumu sistēmu

- 11 ieslodzījuma vietas, ieskaitot vienu sieviešu cietumu un vienu audzināšanas iestādi nepilngadīgajiem (2014.gada 1.novembrī tika slēgts Šķirotavas cietums);
- 4749 ieslodzītie 2014.gada 10.novembrī (ieskaitot 1406 apcietinātos);
- ieslodzīto skaita samazinājums kopš 2009.gada, kad tika reģistrēti 7055 ieslodzītie.

- Nozīmīga krimināltiesību sistēmas reforma 2013.gadā, kas veicina ieslodzījumam alternatīvu sankciju piemērošanu;
- Ministru kabinets 2013.gadā atbalstīja jauna cietuma būvniecību, jaunā cietuma projektēšanas iepirkumu plānots izsludināt 2014.gada nogalē.

2

CPT vizītes

- 12/09/2013 - 17/09/2013;
- 05/09/2011 - 15/09/2011;
- 03/12/2009 - 08/12/2009;
- 27/11/2007 - 07/12/2007;
- 05/05/2004 - 12/05/2004;
- 25/09/2002 - 04/10/2002;
- 24/01/1999 - 03/02/1999.

Galvenās CPT ziņojumos ietvertās rekomendācijas

Visi līdz šim saņemtie ziņojumi satur līdzīgas galvenās rekomendācijas attiecībā uz:

- sliktiem ieslodzījuma apstākļiem;
- problēmām ar medicīniskā personāla nodrošināšanu un ieslodzīto traumu reģistrāciju;
- uz mūžu notiesāto ieslodzīto situāciju;
- režīma bardzību apcietinātajiem;
- ieslodzījuma vietu nodrošinājumu ar darbiniekiem.

CPT ziņojums 2013 (pozitīvie aspekti)

- CPT atzīmē pozitīvas tendences attiecībā uz ieslodzīto skaita samazināšanos kopš 2007.gada;
- 2013.gadā spēkā stājās grozījumi Krimināllikumā, kas samazina sankciju apjomu par noziedzīgiem nodarījumiem, pieļauj plašāku ieslodzījumam alternatīvo sankciju izmantošanu. Tiek prognozēts, ka grozījumu rezultātā tuvāko trīs gadu laikā ieslodzīto skaits samazināsies par 20 – 30%.

CPT ziņojums 2013 (pozitīvie aspekti)

- CPT pozitīvi vērtē faktu, ka valdība ir atbalstījusi jauna cietuma būvniecību. Šajā cietumā paredzētas 1200 vietas (plānotas divvietīgas kameras) un to plānots atvērt 2018.gadā. Atverot jauno cietumu, ir plānots slēgt vairākus esošos cietumus;
- Ieslodzījuma vietu sistēmā ir veikta virkne uzlabojumu, tomēr jāturpina darbs pie situācijas pilnveidošanas.

**CPT ziņojums 2013 – neatbilstoši ieslodzījuma apstākļi
(pārskatīt un nekavējoties ieviest dzīvojamās platības
normu uz vienu ieslodzīto atbilstoši CPT standartiem)**

- 2013./2014.gadā tika veikta visu ieslodzījuma vietu telpu auditēšana un stāvokļa fiksēšana. Audita rezultāti ļaus 2014.gadā *de facto* ieviest CPT standartu attiecībā uz 4 m² dzīvojamo platību uz vienu ieslodzīto. Atbilstošie grozījumi normatīvajos aktos tiks virzīti 2015.gadā;
- audita rezultātā izdarīti arī citi nopietni secinājumi par prioritāri veicamajiem darbiem apstākļu uzlabošanai;
- audita rezultātā pārplānota visu ieslodzījuma vietu sistēmas kapacitāte, būtiski samazinot kopējo ieslodzīto vietu skaitu.

**CPT ziņojums 2013 – neatbilstoši ieslodzījuma
apstākļi (nodrošināt pilnu sanitārā mezgla
norobežojumu kamerās)**

- Audita rezultātā saplānota secīga ieslodzījuma vietu pilnveidošana attiecībā uz sanitārā mezgla pilnīgas norobežošanas nodrošināšanu;
- uzdevums izpildāms ilgtermiņā un piešķirto valsts budžeta līdzekļu ietvaros.

CPT ziņojums 2013 – rekomendācijas attiecībā uz mūžu ieslodzītajiem:

■ ***Pārāk bargs režīms*** – normatīvie akti tika grozīti 2012.gadā, turpinās diskusija par turpmākiem režīma pilnveidošanas pasākumiem;

■ ***individuālo drošības līdzekļu (roku dzelži) automātiska lietošana visiem uz mūžu notiesātajiem, individuāla drošības risku izvērtējuma neesamība*** – normatīvie akti tika grozīti 2012.gadā, paredzot individuālo risku izvērtēšanas kārtību un kritērijus, kad roku dzelži var tikt piemēroti; tā rezultātā roku dzelžu lietošana uz mūžu notiesātajiem ir dramatiski samazinājusies.

CPT ziņojums 2013 – rekomendācijas attiecībā uz mūžu ieslodzītajiem:

■ ***Pārskatīt uz mūžu notiesāto videonovērošanas praksi*** – risinot jautājumu par videonovērošanas regulējumu valstī, Ieslodzījuma vietu pārvaldei ir uzdots izstrādāt iekšējo regulējumu līdz 2015.gada martam, pēc tam tiks diskutēts par nepieciešamajiem grozījumiem normatīvajos aktos;

■ ***integrēt uz mūžu notiesāto kopējā notiesāto plūsmā*** – atbilstošs Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšlikums tika diskutēts un konceptuāli atbalstīts pastāvīgajā darba grupā Latvijas Sodū izpildes pilnveidošanai.

CPT ziņojums 2013 – rekomendācijas attiecībā uz mūžu ieslodzītajiem (*uzlabot ieslodzījuma apstākļus*)

- Ir veikti būtiski telpu uzlabojumi Daugavgrīvas cietumā (pilnībā izremontētas uz mūžu notiesāto nodaļas telpas)
- Tiek risināts arī telpu uzlabošanas jautājums Jelgavas cietumā

11

CPT ziņojums 2013 – rekomendācijas attiecībā uz mūžu ieslodzītajiem (*pilnveidot iespējas saturīgi pavadīt laiku ārpus kameras*)

- Daugavgrīvas cietumā 2012./2013.mācību gadā tika izveidota mācību klase uz mūžu notiesāto šūšanas prasmju apmācībai, tiek meklētas iespējas iesaistīt uz mūžu notiesātos nodarbinātības aktivitātēs

12

CPT ziņojums 2013 – citas rekomendācijas attiecībā uz mūžu ieslodzītajiem:

- Apzināties, ka ir jāturpina darbs pie uz mūžu ieslodzīto ikdienas un resocializācijas aktivitāšu pilnveidošanas.
- Lai uzlabotu komunikācijas iespējas ar radniekiem, 2014.gadā ieviesta iespēja uz mūžu notiesātajiem sazināties ar tuviniekiem, izmantojot *Skype*.

CPT ziņojums 2013 – medicīniskā personāla kapacitāte:

- Ar 2014.gada 1.janvāri – medicīnas personāla reforma, izveidota Medicīnas daļa Ieslodzījuma vietu pārvaldes centrālajā aparātā;
- Turpinās darbs pie medicīnas personāla reformēšanas un komplektēšanas, t.sk. vakanto zobārsta amata vietu komplektēšana.

CPT ziņojums 2013 – ieslodzīto veselības aprūpes pilnveidošana:

- Latvijas Cietumu slimnīcā 2014.gadā tika izveidota jauna nodaļa, paplašinot veselības aprūpes iespējas ieslodzījuma vietu sistēmā;
- Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta līdzfinansētā projekta „Jaunas nodaļas izveide Olaines cietumā, ieskaitot būvniecību un personāla apmācību” ietvaros tiks uzbūvēts Atkarīgo centrs Olaines cietuma teritorijā 200 ieslodzīto izvietojumam un tajā tiks ieviestas atkarību novēršanas programmas – Polijas ieslodzījuma vietās īstenota *Minesotas* programma un no Norvēģijas Oslo cietuma pārņemta programma *Pathfinder*.

15

CPT ziņojums 2013 – ieslodzīto veselības aprūpes pilnveidošana

- 2011.gadā ieslodzīto veselības aprūpe tika integrēta vispārējā veselības aprūpes organizēšanas un finansēšanas sistēmā, respektīvi, cietuma ārsti ieguva tiesības nosūtīt ieslodzītos pie speciālistiem ārpus cietuma, ieslodzītajiem radās tiesības saņemt kompensējamus medikamentus;
- Tika ieviesta iespēja turpināt saņemt metadonu tiem ieslodzītajiem, kas to saņēmuši brīvībā.

16

CPT ziņojums 2013 – citas rekomendācijas:

- Turpinās darbs pie dažādu ieslodzījuma izpildes aspektu pilnveidošanas, t.sk. par pamatu ņemot CPT rekomendācijas;
- tiek izvērtētas tehniskās iespējas ieslodzīto telefona sarunu limitu likvidēšanai;
- plānojot jauno cietumu par pamatu tiek ņemti CPT standarti attiecībā uz ieslodzījuma apstākļiem un saturīgu laika pavadīšanu ieslodzījumā.

Secinājumi:

- CPT izteiktās rekomendācijas un vērtējumi tiek izmantoti Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumos un CPT rekomendāciju neievērošana rada valstij finansiālas sekas piespriesto kompensāciju veidā zaudētajās lietās.
- CPT ir viena no būtiskākajām Latvijas partnerorganizācijām, kuras objektīvā kritika veicina un ietekmē Latvijas ieslodzījuma vietu attīstību!

Paldies par uzmanību!

Olga Zeile
Tieslietu ministrijas
Nozaru politikas departamenta direktore